

EDUKACJA REGIONALNA - DZIEDZICTWO KULTUROWE

Program ścieżki edukacyjnej do gimnazjum

Wstęp

Zasadniczym warunkiem zachowania własnej kultury i jej trwania jest przekaz dziedzictwa kulturowego. Odbywa się to przede wszystkim poprzez przyjęcie wartości tkwiących w bezpośrednim, przyrodniczym i kulturowym otoczeniu człowieka. Wpływa to na kształtowanie jego osobowości. Wartością regionu i postawy regionalnej jest wspólnota. Człowiek ma poczucie przynależności do konkretnego miejsca, wspólnoty, która jest nośnikiem wartości i określa jego miejsce.

Związek z własnym regionem jest zatem sprawą istotną. Ważne jest pogodzenie postawy regionalizmu z postawą uniwersalizmu. Zatem, w im większej liczbie wspólnot jednostka świadomie uczestniczy, tym bardziej jest ona przygotowana do przyjęcia postawy uniwersalistycznej i poczucia własnej tożsamości narodowej. Uważamy, że drogą wiodącą do pogodzenia tych postaw będzie uświadomienie tego w procesie edukacji. Edukacja regionalna może zainteresować uczniów. Zgodnie z charakterem podstawy programowej szczególny nacisk przy opracowywaniu programu został położony na dziedzictwo kulturowe regionu (powiat augustowski, sejneński i suwalski) i jego specyfikę na tle Polski i Europy. W procesie edukacji wydobyte zostaną wartości narodowe, państwowe i ogólnoludzkie tkwiące we własnym regionie.

AKTY PRAWNE

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 15 lutego 1999 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego.
ŚCIEŻKA EDUKACYJNA DO GIMNAZJUM – EDUKACJA REGIONALNA – DZIEDZICTWO KULTUROWE
W REGIONIE.

Celem edukacji regionalnej

Jest ukształtowanie w uczniach poczucia własnej tożsamości regionalnej jako postawy zaangażowania się w funkcjonowanie własnego środowiska, a także otwarcie się na inne społeczności i kultury.

1.Cele edukacyjne

- ⇒ Rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową
- ⇒ Kontakt ze środowiskiem lokalnym i regionalnym w celu wytworzenia bliskich więzi i zrozumienia różnorodnych przynależności człowieka
- ⇒ Ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej
- ⇒ Rozwijanie wiedzy o historii regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny

Cele szczegółowe

- ⇒ Zdobywanie wiedzy o regionie, jego przyrodzie, gospodarce i ludności
- ⇒ Poznanie dziedzictwa kulturowego, jego powiązań z kulturą narodową
- ⇒ Rozwijanie zainteresowania historią regionu i postaciami z nim związanymi
- ⇒ Zaznajomienie uczniów z tradycjami, obyczajami i gwara
- ⇒ Poznanie głównych zabytków przyrody i architektury w regionie
- ⇒ Dostrzeganie związków tradycji rodziennych z regionalnymi i narodowymi
- ⇒ Kształtowanie poczucia estetyki poprzez dostrzeganie piękna własnego regionu, a także pozytywnych przykładów gospodarowania na jego terenie
- ⇒ Wyrabianie odpowiedzialności za własne działania w okolicy i regionie
- ⇒ Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej jako podstawy do otwarcia się na inne kultury i ich rozumienie
- ⇒ Ukazywanie walorów i specyfiki regionu
- ⇒ Ukazywanie regionalnych problemów i możliwości ich rozwiązania

2. Treści nauczania (tabela).

TREŚCI NAUCZANIA	PRZYKŁADOWE PROPOZYCJE DZIAŁAŃ	UMIĘTNOŚCI (osiągnięcia) - uczeń potrafi I	PRZEDMIOT
1. Nazwa regionu obszar, herb.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zapoznanie z nazwą regionu, obszarem, herbem ➤ Praca z literaturą regionalną ➤ Zbieranie materiałów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zlokalizować region na mapie ➤ gromadzić, interpretować i prezentować wiedzę ➤ korzystać z różnych źródeł informacji ➤ przedstawić herb i pochodzenie nazwy regionu 	Historia, wos
2. Rola regionu i jego związki z innymi regionami Polski <ul style="list-style-type: none"> ▪ Związki historyczne ▪ Migracje i struktura ludności ▪ Zróżnicowanie narodowościowe ludności 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prezentacja wybranych problemów ➤ Dyskusja ➤ Praca z rocznikiem statystycznym ➤ Wyszukiwanie informacji na temat mniejszości narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawić związki historyczne regionu z innymi terenami Polski ➤ wyjaśnić przyczyny migracji ludności ➤ wymienić narodowości mieszkające na danym terenie ➤ omówić na czym polega zróżnicowanie ludności i jakie czynniki miały na to wpływ ➤ zinterpretować dane statystyczne dotyczące np. przyrostu naturalnego, zatrudnienia, bezrobocia itp. 	Wos, historia, geografia
3. Charakterystyka przyrodnicza regionu na tle Polski i Europy <ul style="list-style-type: none"> ▪ Położenie geograficzne ▪ Ukształtowanie powierzchni ▪ Wody powierzchniowe i podziemne ▪ Budowa geologiczna , surowce naturalne i gleby 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Praca z mapami tematycznymi ➤ Wycieczki po regionie ➤ Wywiady ➤ Pogadanki ➤ Badania terenowe ➤ Posługiwanie się prostymi przyrządami pomiarowymi ➤ Wnioskowanie i szukanie zależności 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ określić położenie miejscowości , regionu na mapie Polski i Europy ➤ porównać swój region z innymi regionami w kraju korzystając z map tematycznych ➤ wyjaśnić jakie czynniki zdecydowały o zróżnicowaniu rzeźby w regionie ➤ opisać formy terenu w okolicy 	Geografia, biologia, chemia, wos

Świat roślin i zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Spotkania z pracownikami parku narodowego i krajobrazowego oraz leśnikami 	<p>swego miejsca zamieszkania (ich kształty, proporcje)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ w oparciu o różne źródła wyjaśnić w jaki sposób powstały dane formy terenu ➤ korzystając z odpowiednich instrukcji przeprowadzić obserwacje hydrograficzne ➤ opracować zebrane informacje dotyczące budowy geologicznej, surowców naturalnych i gleb w postaci opisu, tabeli, rysunku ➤ podać praktyczne wykorzystanie skal występujących w regionie ➤ wskazać na mapie obszary chronione ➤ podać przykłady roślin i zwierząt żyjących tylko w naszym regionie (rozpoznać niektóre z nich na zdjęciach) 	
<p>4. Rozwój gospodarczy regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Warunki naturalne i ekonomiczno – społeczne rozwoju rolnictwa ▪ Struktura użytkowania ziemi i struktura upraw ▪ Zróznicowanie poziomu produkcji rolnej ▪ Bezrobocie agrarne głównym problemem na wsi ▪ Rolnictwo w regionie a wymogi gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Analiza materiałów statystycznych i kartograficznych ➤ Gromadzenie informacji pochodzących z różnych źródeł ➤ Porównywanie wskaźników rozwoju i poziomu produkcji rolnej z innymi regionami w kraju ➤ Wnioskowanie dotyczące wpływu warunków naturalnych na poziom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omówić korzystając z materiałów (diagramy, tabele, mapy) strukturę użytkowania ziemi oraz strukturę upraw w regionie ➤ wykazać wpływ warunków naturalnych na poziom produkcji rolnej ➤ wskazać główne problemy społeczno – ekonomiczne, z jakimi borykają się rolnicy w regionie ➤ zaproponować sposoby ich rozwiązywania ➤ określić główne cechy gospodarki 	Geografia, wiosna

rynkowej	<p>produkcji rolnej</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Proponowanie kierunków zmian w regionie 	<p>rolnej w regionie</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ porównać wskaźniki z regionu z krajowymi i danymi dla wybranych państw Unii Europejskiej ➤ ocenić czy gospodarstwa rolne w regionie są w stanie sprostać wymogom stawianym w krajach Unii Europejskiej 	
<p>5. Przemysł w regionie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodki wydobywcze i przetwórcze w regionie ▪ Przemysł w dobie przekształceń ▪ Euroregion Niemen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Lokalizowanie na mapie ośrodków wydobywczych i przetwórczych ➤ Poszukiwanie związków między występowaniem surowców a miejscem ich przetwarzania ➤ Próba oceny wpływu przemysłu na stan środowiska ➤ Gromadzenie danych dotyczących nowo powstających i likwidowanych zakładach przemysłowych ➤ Szukanie przyczyn tych procesów i przewidywanie ich skutków ➤ Szukanie informacji na temat euroregionów oraz genezy ich powstania i działalności 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienić lokalne surowce mineralne i podać ich zastosowanie ➤ na podstawie danych przedstawić strukturę gałęziową przemysłu w regionie ➤ wymienić i wskazać na mapie kilka największych zakładów przemysłowych i podać co się w nich produkuje ➤ ocenić czy zatrudnienie w przemyśle jest atrakcyjnym miejscem pracy ➤ określić poziom rozwoju przemysłu w regionie ➤ określić cel tworzenia euroregionów i korzyści wynikające z ich istnienia 	<p>Geografia, wos, g- d - w</p>

<p>6. Komunikacja</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Główne szlaki komunikacyjne ▪ Środki transportu i łączności ▪ Sieć komunikacyjna Suwalszczyzny na tle szlaków krajowych ▪ Przejścia graniczne ▪ Stan techniczny dróg i natężenie ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Analiza materiałów dotyczących stanu komunikacji dawniej i obecnie ➤ Poszukiwanie uwarunkowań rozwoju poszczególnych środków transportu ➤ Czytanie map tematycznych ➤ Opracowanie informacji z lokalnej prasy ➤ Ocena stanu infrastruktury komunikacyjnej ➤ Ocena wpływu komunikacji na inne dziedziny życia 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ czytać mapy komunikacyjne ➤ zaplanować podróż do dowolnie wybranego miejsca w kraju ➤ wskazać na mapie przejścia graniczne znajdujące się w regionie ➤ ocenić stan szlaków transportowych i wpływ komunikacji na życie mieszkańców 	<p>Geografia, historia</p>
<p>7. Charakterystyka i pochodzenie ludności regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój osadnictwa ▪ Język regionu, gwary i nazewnictwo regionalne, miejscowe nazwy ▪ Kultura regionu ▪ Samorząd lokalny 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Praca ze źródłami historycznymi ➤ Obserwacja bezpośrednia (wycieczka) ➤ Praca z mapą ➤ Praca badawcza ➤ Wycieczka krajoznawczo – poznawcza ➤ Spotkania z ludźmi kultury ➤ Oglądanie wystaw ➤ Spotkania z twórcami ludowymi i z zespołami regionalnymi ➤ Nauka piosenek i tańców ludowych ➤ konkurs 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omówić historię osadnictwa na przestrzeni dziejów ➤ przedstawić graficznie strukturę ludności ➤ odnaleźć wartości jakie stanowi wspólnota lokalna i jej kultura w życiu człowieka ➤ zaplanować wycieczkę ➤ omówić rozwój samorządu lokalnego i jego funkcjonowanie ➤ przedstawić cechy sztuki ludowej, obrzędowej ➤ wymienić dziedziny działalności twórców ludowych ➤ poznać folklor, muzykę i gwarę regionalną ➤ przygotować i rozróżnić niektóre potrawy regionalnej kuchni 	<p>Historia, wos, g d w</p>

<p>8.Elementy historii regionu i jego wybitni przedstawiciele</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ powstanie listopadowe i styczniowe ▪ odzyskanie niepodległości ▪ walki zbrojne i ruch oporu w naszym regionie w latach 1939- 1945 ▪ szlak bojowy Suwalskiej Brygady Kawalerii ▪ martyrologia ludności ▪ okres PRL ▪ stan wojenny – indywidualne losy bliskich ▪ najwybitniejsi przedstawiciele regionu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykład ➤ pogadanka ➤ prezentacja ➤ konkurs wiedzy o wybitnych ludziach ➤ album ➤ wystawa ➤ praca z tekstem źródłowym ➤ wycieczka do muzeum ➤ zajęcia z historii regionalnej ➤ lekcja historii w archiwum 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wyszukać miejsca historyczne na mapie ➤ przedstawić postacie związane z regionem ➤ podać przykłady miejsc związanych z martyrologią ludności ➤ omówić rolę w okresie kształtowania się II Rzeczypospolitej ➤ pielęgnować dziedzictwo kulturowe ➤ ocenić udział Suwalskiej Brygady Kawalerii w okresie II wojny światowej 	<p>Historia, g d w</p>
<p>9. Główne zabytki architektury w regionie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ metoda projektu ➤ opracowanie trasy wycieczki z uwzględnieniem zabytków architektury ➤ wycieczka do miejscowego , zabytkowego kościoła, na cmentarz ➤ przygotowanie projekcji przeźroczy, filmu 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazać główne zabytki architektury ➤ opracować trasę wycieczki ➤ wymienić główne style architektoniczne występujące w zabytkowych budowlach regionu ➤ określić znaczenie zabytków w przeszłości 	<p>Historia, muzyka</p>

10. Historia i tradycje własnej rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wykonanie drzewa genealogicznego ➤ wywiad z członkiem rodziny ➤ wykonanie wybranych potraw 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sporządzić drzewo genealogiczne ➤ opisać losy członków rodziny uwzględniając wpływ wydarzeń historycznych ➤ omówić zwyczaje i tradycje panujące we własnej rodzinie związane z różnymi uroczystościami lub świętami 	Historia ,wiedza o społeczeństwie, g d w
11. Turystyka i wypoczynek <ul style="list-style-type: none"> ▪ walory turystyczno-krajoznawcze i wypoczynkowe Suwalszczyzny ▪ zagospodarowanie turystyczne regionu ▪ ocena możliwości świadczenia usług turystycznych w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ praca z materiałami źródłowymi (mapy turystyczne, przewodniki, fotografie) ➤ obserwacje bezpośrednie podczas wycieczki krajoznawczej ➤ praca z rocznikiem statystycznym ➤ porównywanie różnych województw w zakresie zagospodarowania turystycznego ➤ proponowanie działań zmierzających do poprawy poziomu usług turystycznych ➤ analiza dokumentacji np. planu zagospodarowania przestrzennego regionu ➤ ocena walorów środowiskowych i kulturowych ➤ ocena korzyści i uciążliwości 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienić elementy oraz obiekty, które stwarzają warunki dla aktywnego wypoczynku ➤ wymienić i opisać najcenniejsze walory środowiska przyrodniczego i kulturowego ➤ wskazać na mapie miejsca szczególnie nadające się dla celów: wypoczynkowych, turystyki wodnej, narciarstwa, krajoznawstwa ➤ podać korzystając ze źródeł statystycznych kilka wskaźników charakteryzujących bazę turystyczną w regionie ➤ wykazać, że turystyka powinna stanowić jedną z ważniejszych dziedzin gospodarczych region 	Geografia, g d w

	<p>wynikających z rozwoju funkcji turystycznych w regionie</p> <p>➤ projektowanie działań promujących region w tym zakresie</p>		
--	---	--	--

3.KONTROLA I OCENA

Uczniowie będą oceniani na podstawie:

- ❖ krótkich referatów i sprawozdań
- ❖ prac plastycznych
- ❖ aktywnego uczestnictwa w zajęciach lekcyjnych i terenowych
- ❖ wykonanych prac badawczych i ich prezentacji
- ❖ pisemnych opracowań własnych
- ❖ znajomości własnego regionu (ankiety, testy, quizy)
- ❖ rozwiązywania arkuszy roboczych (podczas wycieczki lub na zajęciach)
- ❖ bezinteresownego działania na rzecz środowiska i regionu

4. Przewidywane osiągnięcia uczniów.

- ⇒ zlokalizuje region na mapie,
- ⇒ wykaże się wieloaspektową wiedzą o regionie na tle Polski i Europy,
- ⇒ rozróżni elementy krajobrazu naturalnego i przekształconego przez człowieka,
- ⇒ oceni w kategoriach geograficznych działalność gospodarczą, społeczną i polityczną,
- ⇒ odnajdzie wartości jakie stanowi wspólnota lokalna i jej kultura w życiu,
- ⇒ wykorzysta podstawową wiedzę o najważniejszych etapach dziejów do powiązania zjawisk historycznych w zakresie historii Polski z historią regionu,
- ⇒ podejmie działania na rzecz ochrony regionalnego dziedzictwa kulturowego,
- ⇒ zna jakie postacie historyczne są zasłużone dla naszego regionu,
- ⇒ potrafi przedstawić walory i cechy wyróżniające własny region,
- ⇒ wymieni główne gałęzie gospodarki regionu,
- ⇒ wymieni i porówna występujące w regionie narodowości, religie, strukturę demograficzną ludności,
- ⇒ określi ukształtowanie terenu i jego związek z przeszłością geologiczną,

- ⇒ wymieni główne pomniki, parki i rezerваты występujące w regionie,
- ⇒ wskaże najważniejsze zabytki historyczne i określi ich znaczenie w przeszłości,
- ⇒ potrafi wymienić i określić działalności twórców ludowych.

5. Warunki wdrażania programu.

Program będzie wdrażany w ramach realizacji zajęć edukacyjnych i pozalekcyjnych. Realizowany będzie w klasach I-III gimnazjum. Od charakteru materiału programowego i poziomu intelektualnego uczniów będzie zależał dobór metod i środki dydaktyczne. Cele i treści nauczania mają rozwijać i uzupełniać materiał zawarty w podstawie programowej.

6. Środki dydaktyczne:

- ⇒ teksty źródłowe,
- ⇒ wykaz literatury pomocniczej dla ucznia,
- ⇒ regionalne czasopisma,
- ⇒ atlasy,
- ⇒ rocznik statystyczny.

7. Metody:

- ⇒ wykład informacyjny,
- ⇒ pogadanka,
- ⇒ prelekcja,
- ⇒ metoda problemu,
- ⇒ metaplan,
- ⇒ dyskusja panelowa,
- ⇒ burza mózgów,
- ⇒ projekt,
- ⇒ lekcje muzealne lub w archiwum.

8. Ewaluacja ścieżki dydaktycznej- Regionalizm – dziedzictwo kulturowe.

Ewaluacja ścieżki będzie prowadzona z wykorzystaniem różnych metod, np. obserwację, ankietę, wywiad. Celem najważniejszym dla realizatora będzie wyłonienie słabych i mocnych stron realizacji ścieżki w szkole, aby udoskonalić ten obszar pracy. Ewaluacja ścieżki może dotyczyć:

- ⇒ stopnia realizacji,
- ⇒ aktywności uczniów realizujących ścieżkę,
- ⇒ działań szkolnych towarzyszących realizacji,
- ⇒ efektów edukacyjnych uzyskanych w wyniku realizacji.

Uwagi końcowe

Program oparty jest na założeniu ścisłej współpracy z rodzicami (wywiady, przekazy, historia rodzin), indywidualnymi osobami, twórcami ludowymi, towarzystwami regionalnymi, ośrodkami kultury, muzeami, bibliotekami oraz innymi instytucjami w regionie. Największym osiągnięciem po realizacji programu będzie dobrowolny i inicjatywny udział młodych w życiu społeczności lokalnej.

Autorzy programu:

mgr Iwona Rodak - nauczyciel geografii
mgr Elżbieta Pietrzak - nauczyciel języka niemieckiego
Bożena Pietrewicz-Dąbrowska - nauczyciel historii
w Zespole Szkół nr 2 w Suwałkach

Kwestionariusz do ewaluacji ścieżki

Gimnazjalisto

Na lekcjach realizowana jest ścieżka dydaktyczna „Regionalizm-dziedzictwo kulturowe”. Odpowiedz na pytania, a uzyskane informacje pozwolą mi uwzględnić Twoje spostrzeżenia w następnym roku szkolnym.

1. Czy odpowiada Ci sposób realizacji ścieżki dydaktycznej? Odpowiedź uzasadnij.

TAK NIE

.....

.....

2. Wskaż formy zajęć w jakich uczestniczyłeś podczas realizacji ścieżek:

- projekt edukacyjny,
- wycieczka edukacyjna,
- debata,
- inne (jakie?)

3. Czy realizacja ścieżki edukacyjnej sprzyja samodzielnemu zdobywaniu przez Ciebie informacji. Odpowiedź uzasadnij.

TAK NIE

.....

.....

4. Co zmieniłbyś w realizacji ścieżki w 1przyszłym roku? Podaj swoje propozycje.

.....

.....

.....

Dziękuję za wypełnienie kwestionariusza